

Figuur 4. Prooi-resten van een Steenmarter in de Apostelgroeve. Foto: A. Terlingen.

SUMMARY

BEECH MARTENS, BATS AND SUBTERRANEAN MARL PITS

The question arose whether there is an ecological relationship between Beech martens (*Martes foina*) and bats in subterranean marl pits. This paper focusses on the accessibility for Beech martens of marl pits in the Dutch province of Limburg and on the presence of signs of Beech martens in those pits. Droppings of Beech martens found in marl pits could give an impression of the composition of the diet and, because of the fast digestion, whether they catch bats during their presence in marl pits.

Batcensus leaders were asked to fill in forms for each pit to rate accessibility and presence of signs; they also were asked to collect droppings of Beech martens in the pits during the bat census.

Most of the pits were judged to have a

good accessibility. In about half of the pits signs of Beech martens were known or found. In only five pits Beech martens have ever been spotted.

An analysis of droppings of Beech martens was made according to remains of vegetables, insects, birds, mammals and others. In the droppings were found traces of cherries, prunes, apples, pears, grapes and hawthorn seeds. Of insects only remains of dung beetles, ground beetles and flies were present. Traces of feathers were found of warblers, ducks, pigeons, falcons and poultry. As for mammals remains were found of Moles, Bank voles, Field voles, Water voles, Woodmice, lagomorphs and a Red squirrel. Furthermore, in Beech marten droppings remains were present of Daubenton's bat (*Myotis daubentonii*), (Barakkengroeve), a not identified bat (Schenkengroeve) and three Pipistrelles (*Pipistrellus pipistrellus*), (Slavantestelsel). A variety of more culturally associated traces were also found: pieces of

glass, tin foil, wood, leather, plastic polystyrene balls and green nylon threads.

The results are briefly discussed. It is suggested that Beech martens can hear bats in marl pits before and in between hibernation, e.g. during matings and other moments when bats spontaneously choose other places in the same marl pit. Further investigation of the use of marl pits in time and space by Beech martens is suggested.

LITERATUUR

- BEKKER, J.P., 1988. Watervleermuis *Myotis daubentonii* als prooi van steenmarter *Martes foina* in ondergrondse mergelgroeven. In: *Lutra*, 31: 82-85.
- DAY, M.G., 1966. Identification of hair and feather remains in the gut and faeces of stoats and weasels. In: *Journal of Zoology*, London, 148: 201-217.
- GROOD, E. de & G.H. GLAS, 1982. Handleiding voor medewerkers aan de inventarisatie van vleermuizen in de Zuidlimburgse mergelgroeven. Commissie voor onderzoek en bescherming van vleermuizen, Gestencilde uitgave: 1-32.
- KALPERS, J., 1983. Contribution à l'étude éco-éthologique de la fouine (*Martes foina*): Stratégies d'utilisation du domaine vital et des ressources alimentaires. I. Introduction générale et analyse du régime alimentaire. In: *Cahiers d'Ethologie appliquée*, 3: 145-163.
- KLAUWITTER, J., 1979. Zum Vorkommen des Steinmarders in Berlin (West). In: *Berliner Naturschutzblätter*, 23: 462-467.
- KOLENATI, F.A., 1857. Beiträge zur Naturgeschichte der Europäische Chiroptern. In: *Allgemeine deutschen naturhistorische Zeitung* (Separat-Abdruck): 1-50, I-VI.
- LANGE, R., et al., 1986. Zoogdieren van de Benelux, Herkenning en onderzoek. Jeugdbondsuitgeverij, Amsterdam.
- SLIM, P.A. & A.H.P. STUMPEL, 1986. Steenmarter *Martes foina* (Erxleben, 1777) predator van vleermuizen (*Chiroptera*) in ondergrondse mergelgroeve? In: *Lutra* 29: 294-297.
- STEEMAN-VAN DIEPENBEEK, M.A.J., 1985. Speuren naar martersporen (deel II). In: *Natura* 82(2): 38-47.
- URBANCZYK, Z., 1981. Fledermäuse (*Chiroptera*) in der Nahrung des Marders (*Martes sp.*). In: *Säugtierkundliche Mitteilungen*, 29(1): 77-79.
- WESTREENEN, F.S. VAN, 1987. De herontdekking van steenmarters in ondergrondse kalksteengroeven. In: *Natuurhistorisch maandblad* 76(6/7): 132-134.

Deze bijdrage verscheen eerder in SOK Mededelingen 13: 33-43 (mei 1989).

KORTE MEDEDELINGEN

PLANTENSTUDIEGROEP 10 JAAR

Mocht u het nog niet weten: de Plantenstudiegroep bestaat dit jaar precies 10 jaar, een bijzonder feit dat we uiteraard niet ongemerkt voorbij laten gaan. Naast een externe activiteit - een "kontaktdag voor plantenliefhebbers in Limburg" - die gehouden zal worden te Roermond op zaterdag 28

oktober 1989 en waarover u t.z.t. nog nader geïnformeerd zult worden, willen we ook binnen onze eigen studiegroep op een gepaste wijze stilstaan bij dit heuglijke feit.

De "feestcommissie" heeft besloten dit te doen in de vorm van een speciale "jubileum-excursie" met aansluitend een gezamenlijk etentje in een typisch Limburgs etablissement. Deze interne activiteit vindt plaats op zaterdag 19

augustus. De dagexcursie staat onder de deskundige leiding van Jan Cortenraad en omvat een bezoek aan enkele bijzondere terreinen in de omgeving van Aken en Düren (Duitsland), o.a. het in botanisch opzicht zeer interessante spoorwegemplacement van Düren (thans natuureservaat). De excursie start om 10.00 uur vanaf de noordelijke uitgang van het NS-station Heerlen en zal tot ca. 17.00 uur duren.

Naast de leden zijn ook introducees zoals altijd van harte welkom.

Het gezellig samenzijn in de vorm van een gezamenlijk etentje is diezelfde avond van de 19e augustus gepland in Herberg "De Swaen" te 's-Gravenvoeren in Belgisch Limburg (Voerstreek) waar U vanaf 19.00 uur welkom bent. De maaltijd zelf zal rond 19.30 uur een aanvang nemen. Ook hier zijn introducees van harte welkom. In navolging van de dagexcursie belooft ook dit etentje iets bijzonders te worden.

De kosten van het "avondprogramma" bedragen f 35,— per persoon, inclusief drankjes.

In verband met de organisatie verzoek ik u, indien u wenst deel te nemen aan de dagexcursie en/of het gezamenlijk diner, dit schriftelijk te laten weten vóór 1 augustus aan J. den Boer, Kornoeljeveerd 56, 6229 TE Maastricht.

BART GRAATSMAN

MEERVLEERMUIS-KRAAMKOLONIE IN DE NED. HERV. KERK TE TJERKWERD

In de laatste aflevering van het Natuurhistorisch Maandblad (juni 1989, no. 6) trof mij het bericht over de "grootste kraamkliniek van West-Europa in Tjerkwerd gereed". Aan de ene kant door het lofwaardig streven van deze korte mededeling welke de lezer oproept om bij te dragen aan het restauratie-fonds Tjerkwerd. Men hoopt op deze manier extra fondsen ter beschikking te krijgen voor de noodzakelijke restauratie van de Ned. Herv. Kerk ter plaatse. Een cultuur-monument dat 's zomers onderdak biedt aan een van de grootste kraamkolonies van de Meervleermuis (*Myotis dasycneme*) van Noord-West Europa.

Aan de andere kant werd ik getroffen door het onzorgvuldige en onvolledige karakter van dit bericht. Er wordt gesproken over een "kraamkliniek" alsof de mens daadwerkelijk ingrijpt bij de geboorte van de vleermuizen. Dit is gelukkig niet nodig. Ook staat er vermeld dat de dieren in de derde week van maart ter plaatse arriveren. Zo precies is de terugtocht vanuit de winter-

kwartieren naar het zomerverblijf niet geregeld. Onderzoek elders in Friesland wees uit dat zij vanaf begin april tot in mei in het zomerbiotoop aankomen. Half mei zijn alle zwangere en ook een aantal niet drachtige vrouwtjes present. Er wordt in het bericht gesproken over training van de pas geboren vleermuizen. In werkelijkheid is daar niets van bekend. Het is mogelijk dat de moeders bepaalde vaardigheden op de jongen overdragen, maar het kan ook zijn dat de laatste alle essentiële "kennis" om te overleven al bij de geboorte hebben meegekregen.

In het bericht wordt gesuggereerd dat de Tjerkwerdse dieren in de herfst allemaal naar winterverblijven in Zuid-Limburg zouden verhuizen. Wij zijn daar onvoldoende over geïnformeerd. Sommigen doen dit vermoedelijk wel, anderen trekken wellicht naar grotten, groeven, kelders, bunkers e.d. in West-Duitsland, België en Noord-Frankrijk. Enkelen vinden misschien onderdak in soortgelijke verblijven veel dicht bij huis, in Noord- en Zuid-Holland. In holle bomen zijn zij voor zover ik weet nooit aangetroffen.

Tot slot van het bericht wordt terecht melding gemaakt van de inspanningen van de bewoners van Tjerkwerd voor het behoud van hun kerkgebouw en de daarin verblijvende vleermuizen. Inderdaad een hartverwarmend gebeuren. Maar er wordt m.i. ten onrechte verzwegen, dat ook anderen en andere instanties zich enorm hebben ingespannen voor het behoud van gebouw en bewoners. Allereerst is daar de Overheid die, omdat het gebouw een beschermd monument is, via de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, opdraait voor circa 80% van de subsidiabele restauratiekosten. Daar bovenop komt een extra subsidie van het Ministerie Van Landbouw en Visserij ten bedrage van f 83.500,—, omdat het gebouw een unieke kolonie beschermde dieren herbergt. Tenslotte is er een werkgroep van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, die onder haar leden een inzameling heeft gehouden. De resultaten daarvan maakten het mogelijk een onderdeel van het restauratieplan voor de somma van f 1350,— te adopteren.

A.M. VOÛTE,
Vleermuiswerkgroep Nederland

NEDERLANDSE NAMEN VOOR 2000 VOGELSOORTEN

In samenwerking met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en de Stichting Dutch Birding Association (SDBA) heeft de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels een lijst uitgegeven van Nederlandse namen voor bijna 2000 vogelsoorten.

Hiermee willen deze organisaties een aanzet geven om te komen tot enige uniformiteit in het gebruik van Nederlandse vogelnamen.

Van de ruim 8600 vogelsoorten op aarde hebben alleen de in Europa voorkomende soorten een Nederlandse naam die algemeen aanvaard is. De rest heeft geen Nederlandse naam of er zijn verschillende namen voor dezelfde soort in gebruik. Hieraan bestaat wel behoefte voor vogel- en natuurboeken, tijdschriften, teksten bij natuurfilms, tentoonstellingen van vogelpostzegels, encyclopedieën, woordenboeken, soortenlijsten bij wetten en dergelijke. Op initiatief van het Centraal Bureau voor de Statistiek hebben E.J. van IJzendoorn (SDBA), E.R. Osieck (Vogelbescherming) en L. van Duuren (CBS) daarom een lijst samengesteld van Nederlandse namen voor alle vogelsoorten die in Europa, Noord-Afrika, Azië en Noord-Amerika voorkomen.

De naamlijst bevat 1950 namen van vogels in systematische volgorde en alfabetische indexen op Nederlandse en wetenschappelijke namen. Naast de Nederlandse en wetenschappelijke naam zijn van iedere soort ook het Euringnummer (unieke vijfcijferige code) en de status van de soort in Nederland opgenomen. De lijst is gebaseerd op de "List of recent Holarctic birds" die al meer dan 10 jaar in gebruik is en opgesteld is door Prof. dr. K.H. Voous (Huizen). De nu uitgebrachte lijst van Nederlandse namen heeft een voorlopig karakter. De auteurs staan open voor commentaar en suggesties; het plan is om in 1990 een meer definitieve lijst uit te geven.

L. VAN DUUREN,
CBS, tel. 070-694341 toestel 3191.